

האוניברסיטה
הפתוחה

קרן לאוטמן

כנס דב לאוטמן למדיניות החינוך

אתגרי החינוך לשותפות ולדמוקרטיה בישראל במרחב הלא פורמלי צעירים ורשתות חברתיות

תכנית הכנס

יום שלישי, ח בטבת תשע"ח, 26 בדצמבר 2017

תכנית הכנס

מנחה: **אורלי גולדקלנג**, סגנית עורך **מקור ראשון**

9:00 התכנסות וקפה של בוקר

9:30 דברי ברכה

פרופ' שרה גורי רוזנבליט, דיקן הפיתוח וטכנולוגיות למידה
האוניברסיטה הפתוחה

יעל נאמן, מנכ"לית קרן לאוטמן

זאב בילסקי, ראש עיריית רעננה

דוד בועז, יו"ר נשיאות ארגון יוצאי מרכז אירופה

9:45 דברי פתיחה

שמואל אבואב, מנכ"ל משרד החינוך

פתיח מוזיקלי

יוצרים ביחד הרכב מוזיקלי של בני נוער בפרויקט משותף
עם החברה למתנ"סים ומרכזי ווליום

מושב ראשון: החינוך הבלתי פורמלי

**10:00 מחקר עמדות: חינוך לשותפות בקרב בני נוער במרכזים
הקהילתיים בישראל (2017)**

ד"ר מיכל רייפן תגר, פסיכולוגית חברתית ופוליטית, חברת
סגל בבית הספר לפסיכולוגיה במרכז הבינתחומי הרצליה
וחוקרת ראשית במרכז היישומי לפסיכולוגיה של שינוי
חברתי

10:15	פאנל: מה שקורה מחוץ לשעות הלימודים מנחה: אורלי גולדקלנג, סגנית עורך מקור ראשון רז פרויליך, מנכ"ל החברה למתנ"סים אמירה מוסא, מנהלת מתנ"ס אבו סנאן ד"ר מירב סדי נקר, סוציולוגית ומרצה במסלול לחינוך בלתי פורמלי, מכללת בית ברל
10:50	דברי סיכום: אתגרים בחינוך לשותפות בחינוך הבלתי פורמלי הרב שי פירון, שר החינוך לשעבר, ומייסד פנימה
11:00	צה"ל ותפקידו בחינוך לדמוקרטיה ולשותפות אלוף מוטי אלמוז, ראש אכ"א
מושב שני: מכינות קדם-צבאיות	
11:25	אמת היא חובה: עגלות ריקות זה לא אמיתי גל ותמר מבית ספוקנוער
11:30	מחקר: חינוך לערכי הדמוקרטיה במכינות הקדם-צבאיות בישראל (2017) גלי שפיגל כהן, חוקרת חברתית
11:40	פאנל: למה מכינות המכינות? התבוננות בעולם של ערכים, חברה ואמונה מנחה: יעל נאמן, מנכ"לית קרן לאוטמן הרב משה הגרלאו, ראש המכינה הקדם-צבאית יתיר יעל דומב, ראשת המכינה הירושלמית אירית ברוק, מנהלת המחלקה לתנועות נוער, קהילה והגשמה

אי-כנס:

12:15

סדנאות ומרחבי שיח בחברה הישראלית

מה בני נוער חושבים? 14:00

הצגה אינטראקטיבית של סקר עמדות
מציגות יחד: **לני מילוא**, מנהלת פורום דב לאוטמן
ארכאן ג'ואמיס, בוגרת עמותת מרכז **מעשה** וסטודנטית
בפקולטה לחינוך באוניברסיטת חיפה

מושב שלישי: צה"ל ותפקידו בחינוך לדמוקרטיה ולשותפות

פאנל: הצבא צועד על דמוקרטיה? 14:25

מנחה: **אלופה במיל' אורנה ברביבאי**, ראש אכ"א לשעבר
ומנכ"לית הקרן למיזמים לאומיים

פרופ' יגיל לוי, חבר סגל האוניברסיטה הפתוחה

רב-גונדר בדימוס אורית אדאטו, נציבת שב"ס וקצינת
ח"ן ראשית בצה"ל לשעבר. בעלים ומנהלת חברת ייעוץ
"אדאטו יועצים בע"מ", יו"ר מכון גשר למנהיגות וחברת
הנהלה בעמותת **גשר**.

הרב אבי גיסר, ראש מועצת החינוך הממלכתי דתי במשרד
החינוך

מושב רביעי: רשתות חברתיות

- 15:00 אמת היא חובה: גם וונדרוומן צריכה חופשה
נורהאן מבית הספוקנוער
- מחקר: שיח מטושטש: על מה חברי הכנסת (באמת)
מדברים כאשר הם מדברים על ערכים דמוקרטיים
ברשתות החברתיות?
ד"ר ענת בן־דוד, ראש המעבדה למדיה ולמידע,
האוניברסיטה הפתוחה
- 15:15 הפסקת צהריים

תערוכת פרויקט קירות משותפים

מושב סיום חגיגי במעמד נשיא המדינה

דברי ברכה 16:30

פרופ' קובי מצר, נשיא האוניברסיטה הפתוחה
נעם לאוטמן, יו"ר קרן לאוטמן

יוצרים ביחד: הרכב מוזיקלי של בני נוער בפרויקט
משותף עם החברה למתנ"סים ומרכזי ווליום

פאנל: שבטים ברשת

מנחה: **אורלי גולדקלנג**, סגנית עורך **מקור ראשון**
יפעת מור, דוקטורנטית במחלקה לתקשורת
באוניברסיטה העברית בירושלים; חוקרת אינטרנט
ושותפה מייסדת בלייקה

ציפי בורנשטיין, דוקטורנטית למנהל מערכות בריאות,
מנהלת ביה"ח פסיכיאטרי מגזרי ומרצה במכללות
חרדיות.

מעין רובין (נועה פילטר), יוטיוברית, שחקנית ויוצרת
תוכן

נאום כבוד נשיא המדינה, ראובן (רובי) ריבלין

סיום משוער 17:30

* התכנית כפופה לשינויים. הכנס למוזמנים בלבד.

אי-כנס: סדנאות ומרחבי שיח בחברה הישראלית

נורמן עיסא, גדעונה רז

תיאטרון ככלי לשינוי חברתי:
איך תיאטרון רב-תרבותי לילדים ולנוער יכול להוות גורם
מתווך ומגשר בין תרבויות?
(אולם צ'ייס)

עמותת אלמינא, הפועלת למען קירוב לבבות וחיים משותפים דרך חוויה של תאטרון ויצירה, תציג את תפיסת העשייה של התיאטרון ככלי לשינוי חברתי, ושל חוויה תיאטרונית משמעותית כמנוף לשינוי תפיסתי על "האחר" ממני.

בסדנה יספרו נורמן עיסא וגדעונה רז על הרעיון והחזון של אלמינא באמצעות הקרנת קליפים מתוך הצגות נבחרות וניהול דיון ושיח בעקבות כך.

שמרית ברדה, ראש תחום חינוך

**יוסי חסון, פסיכולוג חברתי בצוות חינוך
המרכז היישומי לפסיכולוגיה של שינוי
חברתי, הבינתחומי הרצליה**

להרכיב משקפיים: פסיכולוגיה חברתית בעיצוב החינוך לשותפות (אולם צ'ייס)

כבני אנוש החיים במרחב שבו קיימות קבוצות חברתיות שונות, אנחנו פועלים גם לאור הטיות שמוחנו מייצר. הטיות אלו עלולות להעצים תופעות של העדפת הקבוצה שלנו, ובתוך כך לייצר הקצנה, דעות קדומות כלפי האחר ולהעצים את הפילוג בין חלקי החברה.

בסדנה, שבהובלת המרכז היישומי של הבינתחומי הרצליה, יודגם שימוש בידע העדכני בפסיכולוגיה של יחסים בין קבוצות, ותרומתו לפריצת דרך חברתית באמצעות המשקפיים הפסיכולוגיים. הסדנה תחשוף כלים מבוססי ידע ומחקר אשר מיושמים בימים אלה במסגרת מהלך של "תו תקווה ישראלית", כלים שמאפשרים למחנכים ולאנשי מעשה לפעול באופן יעיל יותר לטובת קידום החינוך לשותפות.

עמית שלו, יוצר מדיה ותוכן

**להפוך את המבט:
מסע אל הישראליות**

(אולם נוידרפר)

סיפור המסע המרתק של היוצר הדוקומנטרי עמית שלו ומשפחתו, ברחבי החברה הישראלית כהשראה לפרויקט מדיה חברתי־חינוכי - "להפוך את המבט".

על השימוש בווידיאו ויצירה משותפת ברשת כדי להניע מפגשים אותנטיים ומרגשים בין קבוצות שונות, לקדם תהליכים של חיבור ושיתוף, לבנות קרבה והקשבה, ולעודד שיח ואינטראקציה.

בניהו טבילה, מפקח על יסודי בחינוך החרדי
שאול קסטלניץ, מפקח מחוז חרדי יסודי בנים
אתי בינדר, מפקחת מחוז חרדי יסודי בנות

בין התבדלות להשתלבות:
הקולות המשפיעים על החינוך החרדי
 (אולם נוידרפר)

בהכוונת גדולי התורה, נוקטת החברה החרדית עמדה מתבדלת ביחס למדינה, מאז היווסדה. עמדה זו מתבטאת במידת השתלבות בשוק העבודה, ביחס מסויג משירות צבאי ולאומי, ובהקפדה על תכנית לימודים התומכת בהתבדלות זו.

עם זאת, בדור האחרון חלים שינויים, איטיים אך מתמשכים, בכל אחד מהנושאים האלה, הנעים בכיוון של השתלבות גוברת בחברה הישראלית, ומנגד, כתגובה, קהילות המקצינות את התבדלותן. השינויים מגיעים בדרך כלל מהשטח, בעוד שעמדת גדולי התורה מורכבת.

בדיון נעסוק בשינויים אלה מנקודות מבט חרדיות שונות.

אסף שנהב, גלעד בלום, מקימי הספוקנוער

**כיצד השירה המדוברת יוצרת מהפכה תרבותית
בעולמם של בני הנוער?**
(כיתה 12)

סדנה דינמית מבית הספוקנוער. נפתח בהופעה חיה של ספוקן וורד
נמשיך עם התנסות בכתיבה ובמה פתוחה, אליה כולם מוזמנים ואף
אחד לא חייב.

מגי בן לולו, מנהלת תכניות **יחד ואיתן** (שנת שירות)
של מרכז **מעשה**
רנא גאנם זנלדין, מנהלת אזור בתכנית נעורים

(כיתה 12)

מי בעל הבית?

במציאות הישראלית של שנת 2017 ישנן עדיין אוכלוסיות רבות המודרות מהמרחב הציבורי וממרכזי הכוח באופן שמבנה ומשמר פערים.

مَعْشِيَه · מעשה · MA'ASE
תן שנה – קח עולם

בסדנה נברר כיצד, כארגונים חברתיים, נוכל להוביל שיח שייצר את המעבר מתחושת ההדרה לתחושת בעלות* ומדוע דווקא מהפך תודעתי זה משמעותי וחשוב לרכישת כלים ודרכי פעולה לקידום מאבקים חברתיים לשוויון.

* **בעלות** – תודעה לפיה השותפות במשאבים ובמרכזי הכוח החברתיים, הכלכליים והתרבותיים אינה ניתנת בחסד אלא בזכות ברורה מאליה.

**רוחמה גבל-רדמן, מנהלת יסודות –
המרכז לליבון ענייני תורה ומדינה,
מכללת הרצוג**

(כיתה 8)

מערכת מרובדת, שפה אחת

איך מייצרים שפה אחת לדיון ערכי בין קומות שונות במערכת החינוך במרחב עירוני, במרחב בית הספר או בכיתה?

בסדנה יוצג הרציונל של יסודות – המרכז לליבון ענייני תורה ומדינה, מכללת הרצוג, לפיו יש לפעול בשני שלבים, להמשיג כל רובד חינוכי (מחלקת החינוך, מנהלים, רכזים חברתיים-מחנכים, תלמידים) כדי לאפשר דיון המניע לשינוי מעשי ובר ביצוע, מייצר 'קודים' למרחב משותף ומציע כלים פדגוגיים.

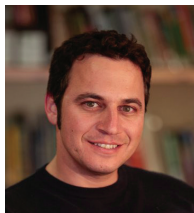
אופן ההדגמה בסדנה יבוצע על ידי הצגת קריקטורה המותאמת לנושאים כמו: מעגל ההסתה, מרחב הפייסבוק, התקשורת ותפקידיה, כיכר העיר, "חופש הביטוי" – אתגר ותקווה. בהתייחס לקריקטורה המוצגת נעורר דיון ושיח אחראי וביקורתי.

עמותת מצמיחים

המרכז להפחתת אלימות בבתי הספר

יוני צ'ונה, מייסד ומנכ"ל עמותת
מצמיחים

**מפופולריות ותוקפנות ברשת
למודל מצמיחים**

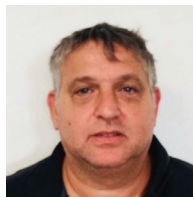
(כיתה 8)

בסדנה יוצג מודל חדשני ומדיד שפותח במרכז מצמיחים - "נבחרת מצמיחים ברשת". מודל שנבנה תוך עבודת שטח ישירה עם עשרות אלפי תלמידים ואל מול אתגרי הרשת החדשים.

הסדנה תכלול הדגמה של פיתוח סוג חדש של מנהיגות משרתת בקרב בני נוער, מנהיגות משתפת ומכלילה, כמענה לעלייתן של אליטות תוקפניות העושות שימוש שלילי ברשתות החברתיות.

מישל בן-שטרית, מנהל מח' ילדים,
נוער וצעירים בחברה למתנ"סים

אהוד לוין, מנהל פרויקטים חינוכיים,
המח' לילדים, נוער וצעירים

יוצרים ביחד: מגבירים את הווליום לחיים משותפים בישראל (כיתת קרוגר)

איך מוזיקה יכולה להוות כלי חינוכי-חברתי המפגיש בין בני נוער
ממגוון הקבוצות בחברה הישראלית?

הסדנה תדגים זאת באמצעות הצגה והתנסות חווייתית-מוזיקלית,
ובאמצעות הדגמה של מיזם **יוצרים ביחד** - מיזם חינוכי ארצי
משותף של פורום דב לאוטמן עם
החברה למתנ"סים, המפגיש בין בני
נוער הפעילים ברשת מרכזי ווליום
הארצית, בתהליך של כתיבה ויצירת
מוזיקה משותפת.

ד"ר מירב נקר סדי, סוציולוגית ומרצה
במסלול לחינוך בלתי פורמלי, מכללת
בית ברל

אהרון אריאל לביא, יזם חברתי וממייסדי
מועצת הקבוצות והקהילות המשימתיות
בישראל, ומיזם "הקהל" להקמת קהילות
משימתיות בתפוצות

לחיות ביחד:
שפה חדשה לחיים משותפים בישראל
(כיתת קרוגר)

המושגים המיוחסים לנושא "לחיות יחד" (בארץ ובעולם) מאופיינים בלשון חילונית-ליברלית כגון "רב־תרבותיות" או "קבלת האחר". מושגים אלה אינם משקפים את עולם הערכים של הקבוצות הרבות המרכיבות את החברה הישראלית. ולכן, דומה לעיתים שעצם הניסיון ליצירת שיחה סביב הנושא "לחיות יחד", נקלע למבוי סתום. האם ניתן לחשוב על שפה או מושגים מורכבים ומכילים יותר שיוכלו להוות בסיס מוסכם לדיון?

בניסיון לענות על שאלה זו נפגשו, במשך שנה שלמה, נציגים מובילים מכל הקבוצות בחברה הישראלית למעבדה אנושית ראשונה וייחודית מסוגה. בסדנה יציגו שניים ממשתתפי מעבדה אנושית זו את המחשבות שעלו בקבוצה ואת השפה החדשה המתגבשת.

ריקי סיטון, פרויקט חברותא,
איילת השחר

יפית חייקין, תכנית ע.ת.י.ד.
ישראלי, החברה למתנ"סים

נעם וידן, תכנית משעולים,
מכללת אורנים

רנא ראבי, רכזת חינוך חברתי
חטיבת ביניים אלראזי ג'ל'וליה,
דוקטורנטית בתחום הסוציולוגיה
של החברה הערבית

ארבע עונות: יוצאות מהמקלדת

(חנות הספרים **למדא**)

מפגש וירטואלי של ארבע נשים מארבעת השבטים שכותבות על סוגיות בנושאים שנויים במחלוקת.

ארבע העונות החליטו לצאת מהמקלדת ולהזמין אתכם להיפגש איתן כדי לענות על השאלה האם נכון להיפגש דרך המשותף־המחבר? איך נוגעים במפריד? ואיך נכון לקיים שיח על אי־הסכמות.

חדיג'ה טאהא, מובילה תהליכי התפתחות ולמידה של מנהלי בתי ספר
אינדירה ביאדסי, מנהלת בית הספר וכפר הנוער הערבי אלסנדיאנה
חנאן אבו דלו, מנהלת חטיבת ביניים במזרח ירושלים

לגדל את דור העתיד בחברה הערבית:
בין המצוי לרצוי
 (חנות הספרים **למדא**)

האתגרים של החינוך בחברה הערבית גדולים ומורכבים בכל היבט, אך יש מנהיגים חינוכיים שמצליחים להתמודד איתם וליצור איים של חינוך מצוין שמוביל להצלחה גדולה.

חדיג'ה טאהא, אשת חינוך ומנחת מנהלים, משוחחת עם שתי מנהלות מובילות מהחברה הערבית על הדילמות, על הקשיים וגם על ההצלחות שלהן, לרבות בירור המושג "דמוקרטיה" וחינוך לערכים דמוקרטיים.

**שלומי קסטרו, מנכ"ל מועצת ארגוני
הילדים והנוער**

**"קרוסלה ישראלית" מפגש עם בני ובנות נוער ישראלים:
ארגוני נוער, הדבר הבא**

(כיתה 7)

שיח פתוח עם בני ובנות נוער ממגוון ארגוני נוער ישראליים, על חוויותיהם מפעילותם בארגוני הנוער הפועלים באמצעות כלים חינוכיים ומקצועיים, ובתוך כך יוצרים לעצמם זהות והשתייכות לקבוצה ולקהילה.

דרך השיחה עם בני הנוער, נבקש להצביע על ייחודיותם של ארגוני הילדים והנוער בישראל, ואפשרותם להציע לבני ובנות נוער מקום חיובי ורחב למפגש, שכולו סביב מעשה משותף, ובאמצעותו העמקה בין תרבותית ואישית שמקדמת חיים משותפים בחברה הישראלית.

שירלי רימון ברכה, מנהלת מינהל החינוך תל אביב יפו
ד"ר שנית מזור, מנהלת בית ספר היובל
ניהאיה חמדאן יחיא, מנהלת בית ספר **אג'יאל** ביפו

שונות אבל שוות
מתכנית עירונית – לשינוי חברתי
 (כיתה 7)

העיר תל אביב יפו מהווה מודל לחינוך
 ציבורי שוויוני המחנך לישראליות משותפת
 תוך מתן אפשרות וביטוי לכולם, כחלק
 מהסיפור השלם, לרבות המקומות בהם
 מתקיימים פערים תרבותיים ושפתיים.

כיצד יוצרים קהילות אשר פועלות יחד הן מתוך הסכמה והן מתוך
 מחלוקת? באיזה אופן מאפשרים לצוותי מורים, תלמידים והורים
 להרגיש חלק מהסיפור השלם? מה הרווחים בלימוד משותף? על
 שאלות אלה ועוד נעסוק בדיון זה.

כנס דב לאוטמן למדיניות החינוך

<http://www.lautmaneduforum.org.il>